

דף מקורות - פרשת פנחס – ירושת הבת

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכא' תמוז תשע"ח

א. במדבר כז' – ותקרבנה בנות צלפחד.. למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן.. ויקרב משה את משפטן לפני ד'. ויאמר ד'. כן בנות צלפחד דברת.. איש כי ימות וכן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו. רבינו בחיי - ומה שבא אות הנו"ן גדול, רמז לתלמיד חכם שהוא גדול בתורה, ולמדה תורה דרך ארץ שלא ידון אדם בפני מי שגדול ממנו אלא צריך הוא שיקריב את המשפט לפניו, שכן עשה משה.. שלא רצה לדון עד ששאל כדי ללמד ק"ו לדורות. אבל דעת רז"ל שנתעלם הדין ממנו ולא ידעו כלל, יתכן שנאמר שתהיה אות הנו"ן סימן ורמז על שער החמשים שלא ידעו כלל ולא נמסר לו כי הוא "לפני ה'" כענין הפנימיות הדק שאינו מושג.. "את משפטן לפני ה'", כי נעלם ממנו המשפט הזה כנו"ן שלפני ה'.. ראש השנה כא: - חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר ותחסרהו מעט מאלוקים.

ב. שבת קטז. - אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי. הוה ההוא פילוסופא בשבבותיה דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא. בעו לאחוכי ביה. אעיילא ליה שרגא דדהבא, ואזול לקמיה, אמרה ליה, בעינא דניפלא לי בנכסי דבי נשי. אמר להו, פלוגו. אמר ליה כתיב לן, במקום ברא ברתא לא תירות. אמר ליה, מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשה, ואיתיביבת עוון גליון, וכתבי ביה, ברא וברתא כחדא ירתון. למחר הדר עייל ליה איהו חמרא לובא. אמר להו, שפילית לסיפיה דעוון גליון וכתב ביה, אנא לא למיפחת מן אורייתא דמשה אתיתי [ולא] לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי. וכתבי ביה, במקום ברא ברתא לא תירות. אמרה ליה, נהור נהוריך כשרגא! - אמר ליה רבן גמליאל, אתא חמרא ובטש לשרגא.

ג. אגרות הראי"ה א' קעו' - כל חוק ומשפט שבעולם לא ימלא לעולם את כל הדרישות של כל הפרטים. חוקי דת ודין, כמו חוקי הטבע, הנם כוללים, וזאת היא תהלתם ועוזם. החמה תצא בגבורתה, ואם תקפח לפעמים על ראש איזה נפש חיה, בהמה או איש, לא תחדל בשביל כך את אורה וחומה הטוב לכל. תפילתם של עובדי דרכים אינה נכנסת בעת אשר הכלל צריך לגשמי ברכה.. אוי לה לקלות דעת, שתשלח ידה במקדש רם ונשא, בהיכל המשפט, אפילו אם תהיה מעוטרת ברחמים ויושר בלתי חוקי.. אותה מידת הרחמים הלוקחת מהבן את ירושתו, שזכה לו המשפט של התורה, בשביל הרחמנות שיש על הבת, צריך מדין גזרה שוה להתיר לשלוח יד גם באוצרו של אדיר אוצרות, בשביל רחמנות של מחזר על הפתחים, ואוי לעולם מרחמנות כזאת שהיא אם לכל אכזריות וכל נבלה.. והנשמה של אומה, וביותר של אומתנו, תלויה היא בשלטון המשפט שלה דוקא.. המקום אשר אויבתנו הנצרות, הבת הנושכת שדי אמה, רצתה בדגל הרחמים שלה, שהיא נושאת בידים מלאות דם נקי, להעליב את היהדות, הוא זה הנושא של הכרת ירושת הבת נגד משפט תורתנו הקדושה, זאת היא ידיעה נאמנה למשכילי בינה והיא מסורה לנו בחידת חכמים בתלמוד.

ד. תורת המנחה - עצרת דרשה נד' - האומות נקראו בנות ציון וישראל בני ציון.. את קנת ואת בנותיה, שהכפרים נקראו בנות לכרכים. ונקראו האומות בנות ציון.. לומר לך כשם שאין הבת יורשת בנחלת האב במקום בן.. כך אומות העולם מעת שנבחרו ישראל מהם ונקראו בנים למקום.. מיד זכו בנחלת ה' שהיא ארץ ישראל.. וע"כ אין שום אומה יכולה ליטבה כראוי כאשר נתישבה לישראל, כי אין להם לאומות חלק ונחלה בבית אבינו ולנו לבדינו ניתנה הארץ..

ה. דרשות הר"ן דרוש יא' - ..שנתיחדה תורתנו מבין נימוסי אומות העולם במצות וחוקים, אין ענינם תיקון מדיני כלל, אבל הנמשך מהם הוא חול השפע האלוקי באומתנו והידבקו עמנו.. וזה שנתיחדה.. מנימוסי האומות.. שאין להם עסק בזה כלל, כי אם בתיקון ענין קיבוצם.. ומפני זה אפשר שימצא בקצת משפטי ודיני האומות.. מה שהוא יותר קרוב לתיקון הסידור המדיני.. ואין אנו חסרים בזה דבר, כי כל מה שיחסר מהתיקון הנזכר, היה משלימו המלך. אבל היתה לנו מעלה גדולה עליהם, כי מצד שהם צודקים בעצמם, רוצה לומר משפט התורה.. ימשך שידבק השפע האלוקי בנו.

ו. אוצ"ח הברודים ג' – לפי שאדם כולל דכו"ן ולכן תמצא כי שם מ"ה הוא בגי' אדם. וא"ת והלא בשם מ"ה לא נעשו רק בחי' הדכורין.. כדמיון הבן עם הבת שהכל נקרא על שם הבן והוא יורש הכל.. כי הבת טפלה וכלולה בבן.. כי יש שני בחי'.. א' בהיותה כלולה עמו.. והב' כשנפרדת ממנו.. שיצא מהם הרע והוברר מהם הטוב ואתבסמו דא בדא וכו'

ז. קובץ ה' נה' - רוח החמרנות העיור המצוי במציאות ברחיפותיו, כשהוא מתמלא שכרון של שקיקת הרשעה, ההיזק והחבלנות, ועמו יחד צהלולית רוח של עזות נוראה, מתנפלת על כל, הווה לרוח משחית, ועל אל אלים ידבר נפלאות, ובכחו הגס יהרס ויחבל, יוכת שער בשאיתו. ויחשוב בלבבו השמים אעלה, יתפס את הקצוות בדמיונו, יתרומם עד מרומי רחמים וחסדים המכחישים גבורה של מעלה, מהפכים ורומסים כל חוקות משפט, ואין חסד ואין משפט ואין דעת אלוקים בארץ. הפרושיות הבוכינית מתגברת, ומילים מפוצצות שלעד אינן מתגלמות במעשה נעשות נושא של משאת נפש,

ואמונת ויתור וסליחה, המחזקת ידי מרעים, ואורגת קוי תוהו לצודד נפשות, ולהעיב זוהר שמש ומגן אשר במלא עולמים, סוערת להתגבר ולשטוף כל יש. לחמור רשע זה תפקיד, מקומו אחר הריחים, הוא בית מועדו. אבל העזות והרשע יבלבלו את המון נפשות רבות לחזותו עולה בסולם, דורך במתי עב, ומשים קינו בין כוכבים. יוצל אמנם אותו השביב הדק, אותו התוכן של מחיקת סאה, שהמגמה העליונה, כוננת כל עולמי עולמים, מתכונת בכל פעליה, הגנוזה גם כן בכל אותו הסיבוך רחב הידים, בכל אותן אריגות החורים אשר טווה השממית אשר בהיכלי מלך תתפש. וברק חיים פנימיים הללו, שוב ישוב למקור מכורתו, אחרי אשר כל כך רוחק ונזר, אחרי אשר הושכן במעמקי שאול, ותעבוהו שלמותיו בצואה רותחת, והוקשר בכל הנעצוצים ובכל הנהלולים, אחרי אשר טומאת הנדה והממזרות עשתה את פעולתה אשר כוננה מראש. מעת היותה שם אני, עצת ד' העמוקה מידי אביר יעקב. ובאו גויים מאפסי ארץ, ויאמרו אך שקר נחלו אבותינו, הבל ואין בה מועיל. אם רחץ ד' את צואת בנות ציון, ודמי ירושלים ידיח מקרבה, ברוח משפט וברוח בער. ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, והיתה לד' המלוכה.